

► Intervju vodili Matej Par i Sanja Pavić *

INTERVJU: Prof.dr.sc. Darko Macan

Profesore možete li nam reći nešto o sebi? Gdje ste završili školu i što Vas je potaknulo da upišete stomatologiju?

Rođen sam u Zagrebu gdje sam završio osnovno i srednje obrazovanje (VII. gimnaziju). Spletom tadašnjih okolnosti upisao sam stomatologiju i diplomirao u roku. Tijekom studija bio sam demonstrator na fiziologiji i patofiziologiji, a od kliničkih predmeta najviše su me zanimala kirurške grane. Na petoj godini studija izradio sam studentski rad pod vodstvom prof.dr.sc. Dragice Zaklan-Kavić, za koji sam dobio rektorsku nagradu, prezentirao ga na Kongresu studenata medicine i stomatologije. Rad je objavljen u našem časopisu Acta Stomatologica Croatica 1980. godine. Tada se vodila žestoka polemika o tome može li student biti prvi autor rada i jedino zahvaljujući jasnom stavu, razumijevanju i zalaganju glavnog urednika prof. dr.sc. Zdenka Njemirovskog, rad je ipak objavljen.

Od svih grana stomatologije kako to da ste se odlučili specijalizirati oralnu kirurgiju?

Još od studentskih dana znao sam da se želim baviti jedino oralnom kirurgijom. Nakon obveznog staža u jednom Domu zdravlja nudili su mi da ostanem kao zubni asistent. Iako zahvalan za mogućnost kakve takve egzistencije, odbio sam jer sam morao "skupiti" dvije godine staža u primarnoj zaštiti što je u to vrijeme bio

uvjet za odobrenje specijalizacije iz svih kirurških disciplina (uključujući oralnu kirurgiju) i anesteziologije. Počeo sam raditi magistarski rad na Klinici za kirurgiju lica, čeljusti i usta na Šalati gdje sam volontirao kao sekundarac više od 4 godine, a u međuvremenu sam "skupljao" staž iz primarne zaštite u Kazneno popravnom domu "Dob pri Mirni" u Sloveniji, Mariji Bistrici i Brežicama. Specijalizaciju sam dobio na Klinici za kirurgiju lica, čeljusti i usta, specijalistički ispit položio sam 1989. godine, a 1990. sam primljen za asistenta na Katedru za oralnu kirurgiju.

Trenutno ste predstojnik Zavoda za oralnu kirurgiju. Dužnost ste pruzeli početkom akademske godine. Koji su Vam primarni ciljevi u ovom mandatu?

Mandat sam preuzeo od prof.dr.sc. Pavla Koblera s kojim, na moje veliko zadovoljstvo surađujem dugi niz godina. Može se reći da se još "uhodavam" uz nesebičnu pomoć prof. Koblera koji ima dugogodišnje iskustvo u vođenju zavoda.

Kao što znate, ustroj Zavoda čine: Katedra za oralnu kirurgiju s nastavnom bazom na Zavodu za oralnu kirurgiju Stomatološke klinike KBC-a i Kliničkom zavodu za oralnu kirurgiju Klinike za kirurgiju lica, čeljusti i usta KB Dubrava; Katedra za maksilofacijalnu kirurgiju s nastavnom bazom u Klinici za kirurgiju lica, čeljusti i usta KB Dubrava i Katedra za anesteziologiju i intenzivno liječenje s nastavnom

bazom u Klinici za anesteziologiju i intenzivno liječenje u KB Dubrava. Iz navedenog se vidi da se više od 2/3 ukupne nastave Zavoda za oralnu kirurgiju odvija u Kliničkoj bolnici Dubrava. Trebalo bi u što skorijem vremenu osigurati uvjete za osamostalivanje Katedre za maksilofacijalnu kirurgiju i Katedre za anesteziologiju i intenzivno liječenje.

Sustavno kadrovsko planiranje podrazumijeva popunjavanje radnih mjesta umirovljenih nastavnika novim suradnicima ili nastavnica, treba planirati i proširenje kadrovskih potreba, s obzirom na novi curriculum dodiplomskog studija i planiranog broja studenata, te rastućih zahtjeva poslijediplomskih studija, tečajeva i drugih vidova trajne edukacije. Naravno, uspješni novaci-asistenti također su važan izvor budućih nastavnika. U Zavodu za oralnu kirurgiju trenutno je zaposleno 5 novaka, četiri na Katedri za oralnu kirurgiju i jedan novak na Katedri za maksilofacijalnu kirurgiju. Samo oni najvrjedniji novaci moraju dobiti mogućnost trajnog zapošljavanja na Fakultetu. Rješenje je dvojako: primanjem vrsnih specijalista mlađe generacije u suradnička zvanja asistenata ili viših asistenata, te izborom istaknutih kliničara srednje generacije sa znanstvenim zvanjem od znanstvenog suradnika navise u znanstveno-nastavno zvanje naslovnog docenta, a potom prema potrebi i u docenta u kumulativnom radnom odnosu. Trebalo bi omogućiti

otvaranje suradničkih mjesta asistenta odnosno višeg asistenta, kao i izravan izbor u znanstveno-nastavna zvanja, bilo u naslovnom statusu bilo u sklopu tzv. Razvojnih radnih mjesta.

Stručni i znanstveni rad studenata sastavni je dio edukacije. Izravno uključivanje studenata u stručni i znanstveni rad bitan je dio razvoja kritičkog rasuđivanja, navike samostalnog obrazovanja te stjecanje dodatnog znanja i istraživačkih vještina. Voditelji projekata te ostale nastavnike Zavoda za oralnu kirurgiju treba poticati da i nadalje zainteresiranim studentima omogućuje uključivanje u rad na znanstvenim i stručnim projektima.

U proteklom razdoblju je uspješno obavljen golemi posao izrade plana i programa za osiguranje najkvalitetnijeg specijalističkog usavršavanja iz oralne kirurgije kojeg i nadalje treba usavršavati temeljem međunarodnih standarda te standarda europskih i svjetskih stručnih udruga i društava. Postupak treba provesti i prema preporukama Europske udruge liječnika specijalista (UEMS) koji definira kompetencije koje se stječu specijalizacijom, uključujući procedure i zahvate koje specijalizant mora svladati, ili samostalno obraditi pacijente. Postupak treba uskladiti i s Europskom direktivom „2005/36 EC“ o priznavanju profesionalnih kvalifikacija. Već smo definirali i unificirali za sve specijalizante oralne kirurgije plan kolokvija tijekom specijalizacije i odredili dinamiku polaganja istih.

Zavod za oralnu kirurgiju Fakulteta nije adekvatno opremljen za kvalitetno izvođenje nastave. Sada postoji jedan fantom za pretkliničke vježbe i u najskorije vrijeme trebalo bi nabaviti još tri fantoma na kojima bi studenti mogli steći osnovne

vještine ambulantne oralne kirurgije. Informatička opremljenost također nije adekvatna. Nedostaju računala, pisači i skeneri. U nastavnoj bazi KB Dubrava (oralna kirurgija, maksilofacijalna kirurgija i anesteziologija) ne postoji LCD projektor.

U nastavnoj bazi KBC-a u Gundulićevoj preuređena je operacijska dvorana, a potrebno je preuređenje ambulante. U nastavnoj bazi oralne kirurgije u KB Dubrava, potrebno je zanoviti kompletnu opremu u ambulantomama i ambulantnoj operacijskoj dvorani te u dvorani za ambulantne zahvate u općoj anesteziji, sve u svrhu omogućavanja izvođenja kvalitetne nastave, posebice praktične. Navedeno treba provesti u suradnji i dogovoru s Klinikama KBC-a i KB Dubrave.

Jeste li zadovoljni provođenjem Bolonjskog procesa ne samo na Stomatološkom fakultetu već i u Hrvatskoj?

Kao što znate, Bolonjski dogovor nije prijedlog EU već su ga 19.7.1999. potpisali ministri obrazovanja 40 država. Naravno, EU ga podupire, budući da u različitim zemljama potiče jednoobrazni edukacijski sustav. To je pitanje nedjeljivo od utjecaja EU na stomatološku profesiju. O tome možete saznati više u članku objavljenom u Acta Stomatologica Croatica 2006;40/3:207-17.

U proteklom razdoblju uloženi su golemi trud za prilagodbu i implementaciju različitih elemenata Bolonjskoga procesa. U narednom razdoblju treba nastaviti definiranje praktične primjene stečenog znanja, a pritom je poželjna suradnja s Hrvatskim liječničkim zborom odnosno svim stručnim društvima i Hrvatskom stomatološkom komorom. Stjecanje praktičnih znanja i umijeća počinje postupnim uvođenjem studenta u sve složenije razine kliničke komunikacije i djelovanja. Bilo bi dobro formirati Knjižicu kliničkih vještina, tj. revidirajući postojeći Kontrolnik u Katalog znanja i vještina, realno odrediti razine osposobljenosti na svakoj razini edukacije kao i neophodnu konačnu razinu studentskog znanja i umijeća iz oralne kirurgije. Potrebno je odrediti minimum teorijskog znanja i praktičnih vještina koje student mora usvojiti. Težište nastave trebalo bi biti na stjecanju praktičnih kompetencija, ali bez gubitka kvalitete i opsega

znanja. Možda je rješenje u uključivanju studenata u rad hitnih stomatoloških ambulanti, iako je to u sadašnjem sustavu organizacije teško provesti, i ustrojstvo prijamno-trijažnog odjela gdje će najbolje naučiti trijažu te steći praktična znanja iz hitnih stomatoloških stanja, posebice liječenja akutne stomatološke boli, odontogene upale, zaustavljanja postekstrakcijskih krvarenja i sl.

Osim individualnih kontakata vezano uz mobilnost studenata i nastavnika, bitni napredak može se očekivati tek nakon uključivanja Hrvatske u program ERASMUS, a do tada treba koristiti mogućnosti u okviru bilateralne suradnje ili pristupnih fondova.

Daleko smo od idealnog edukacijskog sustava. Brojne su kritike Bolonjskog procesa, neka europska medicinska sveučilišta žestoko se odupiru njegovoj implementaciji. Na koncu, posljednjih dana svjedoci smo studentskih prosvjeda u Njemačkoj i zahtjeva za ukidanjem toga procesa.

Proteklih godina po mišljenju mnogih upisan je preveliki broj studenata. Rezultat toga je da trenutno na četvrtoj godini u pojedinim grupama ima preko deset studenata. Omogućuju li takvi uvjeti kvalitetan rad? Nije li cilj uvođenja Bolonje bio taj broj smanjiti, a ne povećati?

“Upisna politika” veoma je složen proces i ne može se riješiti jednim potezom. Poboljšanje kvalitete nastave spomenuo sam već ranije. Jako puno ovisi o individualnim karakteristikama i zainteresiranosti studenta. Praktično znanje stječe se i sudjelovanjem studenta u cijelom dijagnostičkom, diferencijalno dijagnostičkom i terapijskom postupku, od anamneze do fizikalnog pregleda, provedene dijagnostičke obrade do pisanja medicinske dokumentacije. Iz dosadašnjeg iskustva znam da je malo studenata zainteresirano za navedeno. Ako nisu izvadili zub na vježbama, misle da nisu imali prilike ništa naučiti. U posljednje vrijeme sve više se pojavljuje problem odbijanja pacijenta da student izvodi određeni zahvat, pa sve do toga da pacijent traži da studenti nisu prisutni u ordinaciji za vrijeme pregleda.

Prevelike grupe studenata direktno utječu na kvalitetu praktične nastave. Tu su još stažisti i specijalizanti koji također žele

Sustavno kadrovsko planiranje podrazumijeva popunjavanje radnih mjesta umirovljenih nastavnika novim suradnicima ili nastavnicima, treba planirati i proširenje kadrovskih potreba, s obzirom na novi curriculum dodiplomskog studija i planiranog broja studenata. *

raditi. Svi ćemo morati uložiti dodatne napore u organizaciji vježbi, tamo gdje je moguće povećati broj radilišta, uključiti suradne ustanove u izvođenje praktične nastave. Dekan i uprava fakulteta intenzivno rade na što boljoj organizaciji svih vidova nastave, posebice praktične.

Studenti su prvi put prošle akademske godine polagali Pretkliničku oralnu kirurgiju. Dosta je bilo komentara na knjigu profesora Mišea kao jedinu literaturu za pripremu ispita. Da li u skoro vrijeme možemo očekivati kakvo novije izdanje ili prijevod?

Planira se izmjena curriculuma diplomskog studija što će donijeti i određene promjene u pretkliničkoj oralnoj kirurgiji. Određena poglavlja Mišeeve knjige iz 1991. godine su zastarjela, ali oni dijelovi koji trebaju za pretkliniku i dalje su aktualni. Ostalo treba naučiti na predavanjima. Na web stranici predmeta navedena je ostala literatura, neka je na engleskom, ali ionako želimo u EU i cilj nam je mobilnost studenata unutar EU. Za to se treba i bolje pripremiti. Nedavno je tiskan Oralnokirurški priručnik autora Tomislava Čabova iz Rijeke, u izdanju Medicinske naklade. Mislim da je to vrlo dobro dopunsko štivo uz Oralnu kirurgiju

ju 2 autora prof. Kneževića i suradnika iz 2003. godine. Prof. Kobler također priprema knjigu s određenim poglavljima iz oralne kirurgije.

Što mislite o stanju stomatologije u Hrvatskoj? Smatrate li da danas studenti i mladi doktori stomatologije (po novom doktori dentalne medicine) imaju dobru perspektivu za ostanak i rad u Hrvatskoj?

Mislim da je perspektiva nešto bolja nego što je bila u moje vrijeme. Ako ništa drugo, može se otvoriti privatna ordinacija. Zdrava konkurencija je dobrodošla, "tržište" će diktirati opstanak, pa će se stoga svi potruditi na dobrobit naših pacijenata.

Kakva je bila situacija u Vaše vrijeme? Kako biste opisali Vaše studentske dane?

Kažu da svaki dio života nosi svoje i ne kažu uzalud da je studentsko razdoblje najljepše. Uvijek ću se sijećati prozivke moje grupe: Komar, Kučan, Kukolja, Leušić, Macan. Sve naše radno, ali i slobodno vrijeme provodili smo zajedno. Nastavnicima smo prilazili s osjećajem straha-poštovanja. Danas je studiranje puno liberalnije.

Za kraj malo opuštenija pitanja. Čime se bavite u slobodno vrijeme? Kakve filmove volite, koju glazbu slušate?

Planira se izmjena curriculuma diplomskog studija što će donijeti i određene promjene u pretkliničkoj oralnoj kirurgiji. Određena poglavlja Mišeeve knjige iz 1991. godine su zastarjela, ali oni dijelovi koji trebaju za pretkliniku i dalje su aktualni. *

Nažalost, imam sve manje slobodnog vremena. Sve više "papirnatog" posla nosim kući i stoga trpi moja familija. Bez njihove podrške i razumijevanja ništa ne bi bilo moguće. Međunarodni sam sudac za skijanje na vodi i svako ljeto odsudim dva natjecanja tako da mogu zadržati licencu. To mi je, nažalost, sve veće opterećenje jer treba stalno pratiti izmjene pravila, svake tri godine završiti sudački seminar, polagati neke sudačke ispite. Ipak, namjeravam to održavati do mirovine, a onda ću sa suprugom ljeta provoditi putujući Europom. Ovisno o raspoloženju, slušam svaku glazbu, osim narodnjaka. Isto je s filmovima koje imam sve manje vremena gledati. Još uvijek mi je najbolji film "Lovac na jelene" jer ima najsnažniju antiratnu poruku i izvorsnu glazbu. S

Kantina KOD MARE je stvarno super jer...

-kod nas možete popiti kavu, pojesti sandwich s prijateljima ili asistentom koji vam se sviđa

-ovdje možete organizirati domjenak kad jednom diplomirate, magistrirate, doktorirate, itd.

-organiziramo catering i izvan prostorija kantine

-u kantini je uvijek opuštена i prigodna atmosfera

-kantina je naš ovlaštени distributer

